

עין משפט
גזר מחזה

קא:

הזורק פרק אחד עשר שבת

מסורת הש"ס

לו א מיי פטוי מהל' סנת הלכה יו:

לו ב מיי פ"ג מהל' עירובין הלכה כה פנת עשין א:

לח א ד מיי פטוי מהל' סנת הל' כב טושיע

לח ט' ס' סבט סוף ג:

לח ה מיי פ"ג מהל' טומאה חלה מל' ו:

תורה אור השלם

1 ובל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב או במת או בעצם אדם או בקבר יקרא שבעת ימים:

מבדיר יט טז

מוסף רש"י

משה. זיקלא דמשה קא משתבע (ביצה כח): א:

גזול הדור (סוכה טז)

א: תלמוד סנה (חורין כג): אלא לזרוק. למחמה (שבו"ב כח). שחוקי מרי"ה למוסר מייק, דמלאושימא ודאי מחיה יהי, אבל לטלטל אסור. דרבנן מור עליה מרד לחלל, ממנה אמור. וקמסא קמיה אלב שנג מותב, ואל דנעשת מחליה לא עק דנשות (סו. חרב הרי הוא כחלל. קיש מרד לחלל, ממנה שנגע נמת הכי הוא אבי אלות הטומאה כמת ע"ר ושנגע נעמא מת הכי הוא אב הטומאה כמותב, גימתי המכות הוא כמתמה אלא טומאה מת ולא אלא שאל טומאות (פסחים י: וע"ש סו. טומאה על מת הלאותי נעמא כלי, כגון מת ומוטע בו, דהוי מיהא אב הטומאה, אע טע הכס מכות נעש כיוצא בו, ואם נע נמת הו אבי אבות הטומאה, ואם נעמא מת נעט הוה אב (חורין ג.))

מוסף תוספות

א. תירי יוד. מוס' הלא"ש.

ב. דלא תקנו חכמים עירוב אלא בחתימ הקבועים זה אצל זה אבל בספינות.

מוס' הלא"ש. ג. רבא. מוס' הלא"ש. ד. ולהאי קאמר להתיב ביצת שביניהם ע"י עירוב נש הפסיות.

הלא"ש. ה. בעלמא איתמר אהינח הנעשית בבירד רלא אהן בריהיא. מוס' הלא"ש. ו. ואבא דהביא הך ברייהא דכא אמילתא דרב ספרא ומתיר לערב ולטלטל אפי' נפסקו וחזרו ונתקשרו פריך עלה מר.

מוס' הלא"ש. ז. וברייחא. מוס' הלא"ש. ח. כעין בתים זו אצל זו, מוערבין ומטלטלין מוז לזר.

מוס' הלא"ש. ט. פירוש אה ערב שנים ומטכו על מפרשת.

מציאלות שביניהם, כשנגללו נאסרו כמי שחצרות שנפרצו זו לתוך זו.

מוס' הלא"ש. י. דהו כשיח חצרות. מוס' הלא"ש. יא. בעלמא. מוס' הלא"ש. יב. להסיר אסור דירין שיל שח חצירות.

מוס' הלא"ש. יג. הילכך חזרו להתיב הראשון אפי' מירין, דלא שריך למילתיה דרב נחמן כלל דרב נחמן לא איידי אלא בעושה מחיצה לירשת הרבים שעל ידה נעשית רשות היחיד אבל הכא בלאו הן מחיצה רשות היחיד היא והמחיצה אינה באה אלא לטלק הדירין.

מוס' הלא"ש. יד. דמשמע אפי' בבירד ולטלטל דומיא דלעיל.

מוס' הלא"ש. טו. ומשני דרב נחמן אמודי איתמר ומשום קמא וברייחא בשוגג.

מוס' הלא"ש. טז. וראש השני נוגע בספינה ומביא לה טומאה.

מוס' הלא"ש. יז. דאין הלשון הזה בשום מקום בגינה אלא במביא דרך אהל.

רש"י. טח. ופירש דיל כגון שיש טומאה וכלים תחת הספינה, ומשום הכי בעינן קשרה דברר המעמידה לפי שאין תורת אהל להביא את הטומאה לכלים שחתיה אלא כשהוא קבוע אבל באינו קבוע לא.

מי היין, ולא לענין טומאה ספינה איירי דספינה טהורה ביס כרובין.

רש"י. כ. ובעי דומיא דאהל רוקא שהוא קבוע גמור.

שיטת הר"ן. כד. להיות קבועה במקום אחד שאינו נוה לכאן ולכאן אז.

רש"י. כה. לכלים שחתיהו.

רש"י. לו. פי' דאיצטרך שמואל לאשמעין דלא תימא כי הכי דהתם בעינן שלשלת קשה כבדול דלהוי ספינה אהל קבוע דאי לא לא תקינו בו עירוב, קמ"ל דהכא אקילו רבנן וכל שכן קשורות אפילו בחוט הסריבל מהני עירוב.

רש"י.

פשיטא אמר רבא לא נצרכא בו'. השתא ק"ד דמיירי ששמי הספינות של אדם אחד ולהכי פריך פשיטא וכשאין קשורות אין מטלטלין דגזירה שמה יפול החפץ אל המים ומטלטל מרי"ה לכרמלית ואתי לאתויי אע"ג דלעיל גבי ז' בתים (דף לו.) לא גורין דילמא אתי לאתויי הכא

בספינות דלא קביעי איכא למיגזר טפי דילמא נפיל ומסיק לא נצרכא אלא לערב ולטלטל וקמ"ל דעירוב שמי ספינות אע"פ שאין קבועות הם דס"ך כיון שאין פעולות להיות עם לא יהנה עירוב קמ"ל דמהני ועוד מפרש ר"י דמעיקרא נמי הוה איריג בספינות של שני בני אדם וע"י עירוב קאמר דמטלטלין מוז לזו ואפ"ה פריך פשיטא דמהני עירוב ולהכי כשאין קשורות אין מטלטלין דלא מהני תהם עירוב ומסיק לא נצרכא אלא לערב ולטלטל ואפילו נפסקו ונתקשרו וכדתינא כו':

נפסקו נאסרו. ולא דמי לעירוב דרך הפתח ונתמס דעירובין (דף ק. ח.)

דשנת הואיל והותרה הותרה דהכא כיון דנפסקו הוה כאלו הוה ר"ה צניחה ואם עירוב ג' בתים (צניחה) ונפל האמנעי ונעשה רה"ר פשיטא דלא אמרינן הואיל והותרה הותרה:

כי איתמר דרב נחמן אמודי איתמר. והא דקמני חזרו להימן הראשון אף כגזיר לא לגמרי חזרו להימן הראשון לטלטל אלא דהו רה"י דאורייתא ומיהו אספינות לא א"ש דכלל חזרו ומתקשרו רה"י דאורייתא ור"ה מפרש חזרו להימן הראשון אפילו אמודי ור"ג דאמר דמוזיד לא הוה מחינה אלא לזרוק ולא לטלטל אלא פשיטא דמהני (ה"ר ארי"ה)

מערבין ומטלטלין מוז לזו נפסקו נאסרו חזרו ונתקשרו בין שוגגין ובין מוזדיין בין אנוסין בין מוטעין חזרו להיתרון הראשון וכן מחצלות הפרוסות (לר"ה)

מערבין ומטלטלין מוז לזו נגללו נאסרו חזרו ונפרשו בין שוגגין בין מוזדיין בין אנוסין ובין מוטעין חזרו להיתרון הראשון ורשב"ש מחיצה שנעשה בשבת בין בשוגג בין במוזיד שמה מחיצה אינו והאמר רב נחמן לא שנו אלא לזרוק אבל לטלטל אסור כי איתמר דרב נחמן אמודי איתמר אמור שמואל ואפילו קשורות בחוט הסריבל היכי דמי אי דיכול להעמידן פשיטא אי דאין יכול להעמידן אמאי לעולם דיכול להעמידן ושמואל לאפקוי מדנפשי קאתי דתנן ה"קשרה ברבר המעמידה מביא לה טומאה ברבר שאין מעמידה אין מביא לה טומאה ואמר שמואל והוא שקשורה בשלשלת של ברזל לענין טומאה הוא דבתיב יבחלל חרב הררי הוא כחלל אין אבל לענין שבת כיון דיכול להעמידה (ה"ר ארי"ה)

אפילו בחוט הסריבל:

מתני'

אלא נמים. כגון גזוטרפא שהיא למעלה מן היס דתנן עירובין (דף ק. ח.)

דעושה מחינה תלויה וממלא וכן כור שצין שמי חלרות וחלקו במחיצה תלויה ממלא זה מכאן וזה מכאן ואף על פי שלא עירבו (שם דף ק. ח.):

הא איכא צוקיע דגיס. גבי גזוטרפא.

נראה שיטה זו צעני. ועל מה שפירשו רבנן תמהני [שהם פירשין דהאי מידי איריא תהם משום דהוה ליה מחינה שהגדיים צוקיעים זה רב יוסף קא מהדר ליה לאצוי הכי מידי איריא דף דעמוד לכהכא תהם משום דהוה מחינה שהגדיים צוקיעין זה וזריכה לגוד אחית הלכך אמרינן זה גוד אחית אצל גבי ספינה לדיכא דקיעת גדיים לא אמרינן גוד אחית ותמהני אס אמרו רבנן כן דאי אפשר לאומרו דהא צפ"ק דעירובין אפרי דוכתי (דף ק. יד: דף טו.)

אמרינן דקיעת גדיים לעזובי גוד אחית דלא לימריה במחיצה תלויה והכא היכי אמרינן דמהני גבי גוד אחית ועוד מאי דחוקיה דרב יוסף לשנויי הכי נימא ליה הא חמי רבי יוסי דרבי יהודה היא ואצוי גופיה מאי מומיז ליה ואת לא תסדקא הא ודאי רבי יוסף דרבי יהודה היא ודאי רבי יוסף פוטרים גבי טרסקל אלא ע"כ האי מידי איריא מסקנא דמילתיה דאצוי היא ולמימר דרבנן קאמרי לה דלא דמיא לטרסקל אלא לספינה:

פשיטא. דמטלטלין:

לא נצרכא. מטלטלין דמתני' אלא לטלטל מוז לזו דרך צניחה קטנה שצין שמי הגדולות ואע"פ שאינה קשורה נימרת ע"י קשירת שמים השלכות ולא חיישינן דילמא מישתקלא מצניייהו וקא מטלטל דרך חיר כרמלית:

צניח. היינו צניחאם לעיל):

משה. כלומר רבינו דדורו כמשה דדורו:

שפיר קאמר. בתמייה:

מוז לזו סנן. משמע שאין אחרת מנסקת לכנס זה המטלטל הזה:

לערב. הא אשמעינן צמתימין דלפילי שמי הספינות לשני בני אדם שצריכין לערב מערבין ומטלטלין:

נפסקו. צטל העירוב מפני שנספרות:

שוגגין. שגגת שבת או שגגת מלאכות:

מוטעין. מתעסקין דבצר אחר לקושרו ונקשר זה:

מחללות הפרוסות. ועשו מחילות הרבה ושבתו יחדים כהן זה צו זה צו:

לא שנו. דשמה מחינה:

אלא לזרוק. לחייב הזורק ממוכה להר"ר או להפך:

אצל לטלטל. להיות מותר לטלטל בתוכה אסור מדברייהם:

אמודי איתמר. ומשום קמסא ודקמני חזרו להימן הראשון אשוגגין ואנוסין ואמוטעין קאי וכי קמני מוזדיין אשמה מחינה קאי ולזרוק כרב נחמן:

בחוט הסריבל. שקושינן זו את צית הלאר שקורין מונטי"ל:

להעמידן. שלא יתפרדו:

לאפקוי מדנפשיה. ממילתא דאמר דעלמא דבעינן שלשלות של צרול ואשמעינן הכא דלא צעין כי תהם:

קשרה. לספינה:

דבצר המעמידה מביא לה טומאה. אס היה ראשון אחד קשור צאהל התם מביא טומאה לכלים שצפסינה ולספינה עזמה כגון ספינת הירדן שמקבלת טומאה כדאמרינן (לעיל דף ק. ח.):

ואמר שמואל והוא שקשרה שלשלת של צרול. האי קשרה דבצר המעמידה שלשלת של צרול הוא כדמפרש טעמא ואזיל כלומר קשרה דבצר שרגילין להעמידה זו דהיינו שלשלת מביא טומאה שמטמאה את הספינה ו"ל להיות אב הטומאה:

דבצר שאינו מעמידה. כלומר שאינו רגיל להעמיד זה כגון מידי דלאו מתכות אין מביא לה טומאה דאלו ספינה לא מיטמאה ממתת אמות כלי להיות אב הטומאה אלא ראשון לטומאה ואינו מטמאה כלים שבתוכה. ואשמעינן שמואל הכא דהאי קשורות דמתנינן אף על גב דבצר המעמידה בעינן כל שהוא מעמידה לענין שבת כשר ולא דמי למעמידה דתהם:

מתני'

א) צניחה נתיב:

ט) עירובין כ. כה.

א) אלהות פ"ח מ"ה ע"ש.

ד) פסחים ד:

ע. ע. נזיר ג:

חולין ג.

ג) רש"י מ"ז,

ו) ע"ש.

ז) להיות אב הטומאה והספינה את הכלים שצמתימה דמרי ה"ה כחלל והוה אב אבות הטומאה כ"ל ק"ס רש"י.

הגהות הב"ח

א) תוס' ד"ה כי איתמר וכו' וז"ל בשמעתא דדירין.

ג"כ ספ"ק דעירובין דף ק' ע"א:

לעני רש"י

מונטי"ל [מנטי"ל].

גלימה.

רב נסים גאון

לא נצרכא אלא להתיב ביצת שביניהם.

היא דוגית.

כדאמרינן בפרק המוכר את הספינה (גי' דף עג)

אמר רבא ביצת דוגית חזא מילתא היא.

ו' נתן דבבלתא הוה קרי ליה ביצת כדאמרי אינשי

ביציאתא דמישאן.

סומכוס דבר אירעא דישוראל הוה קרי ליה דוגית,

בכתביה [עמוד ט]

ואחריכך בסדרות דוגה.

מחגיגותי ובהתכן בדוגית ציאדין.

רבינו הגנאל

וכיון דרב אשי מסייע ליה [לאב"י]

ואב"י (ורב) [לרב] נחמן,

שי"מ אפילו אין בספינה בפתוח משלשה ארבעתה,

מותר לטלטל בכל הביצת.

ספינות קשורות זו בזו מטלטלין מוז לזו כו'.

אמרינן [גלה] פשיטא.

ואוקמא רב ספרא לא נצרכא אלא לערב לטלטל מוז לזו,

ורוקא קשורות אבל מקופות לא,

ולמקא דכל מחיצה שנעשית בין בשוגג בין במוזיד שמה מחיצה היכא דאיצטרך מחיצה בשבת,

מותר לזרוק עליה ואסור לטלטל שם.

ואבל היכא דאיצטרך מחיצה בשוגג מותר לזרוק ולטלטל [שם].

ומפרש בעינן פסין לענין יבשו מים בשבת ובאו מים בשבת.

וספינה קשורה בחבורה לא שרי לטלטלי מליגיהו ער דמיקטין ברבר שיכול להעמידה,

ואפילו בחוט הסריבל יכול להעמידה הרי הוא מותר.

אבל לענין טומאה,

פי' שמואל אהן ספינות קשורות בשלשלת של ברזל משום שהיא חתרב,

ונגע בשלשלת זו מת,

כמיהא הטומאה בספינה האחרת,

שכיון שנגע בה המת נעשת כמת עצמו,

דקיי"ל חרב הרי הוא כחלל.

פי' אה דתנן במסכת אהלות (פ"ח מ"ח)

קשר את הספינה ברבר שהוא יכול להעמיד,

שלשלת של ברזל הוא משום,

הוא כגון שיש מת בספינה אחר וראש השלשלת נוגעת במת וזו השלשלת קשורה בספינה אחרת,

ומצאו שתי הספינות קשורות זו על זו בשלשלת שלשלת זו הנוגעת במת נעשת כמת עצמו,

דקיי"ל חרב הרי הוא כחלל לפיכך מביאה את הטומאה בספינה האחרת.

א) ע"י צ"ל סלכות ע"ש אה'

ה' שציבא לטון רימא וגיטיו.

א) דהיסק אדעתין לדמיינהו ולמיבעי בהא נמי שלשלת של ברזל כי תהם.

מי היין.

י"ח.

שאין הספינה יכולה להיות טמא אלא ע"י שלשלת של ברזל.

מוס' הלא"ש.

ט"ז.

אבל הכא היתי הטלטול תלו בקשריה.

מוס' הלא"ש.

כ.

בבי ספינה.

מוס' הלא"ש.

כב.

דאין הלשון הזה בשום מקום בגינה אלא במביא דרך אהל.

רש"י.

כג.

ופירש דיל כגון שיש טומאה וכלים תחת הספינה,

ומשום הכי בעינן קשרה דברר המעמידה לפי שאין תורת אהל להביא את הטומאה לכלים שחתיה אלא כשהוא קבוע אבל באינו קבוע לא.

מי היין,

ולא לענין טומאה ספינה איירי דספינה טהורה ביס כרובין.

רש"י.

כד.

ובעי דומיא דאהל רוקא שהוא קבוע גמור.

שיטת הר"ן.

כז.

לחיות קבועה במקום אחד שאינו נוה לכאן ולכאן אז.

רש"י.

כח.

לכלים שחתיהו.

רש"י.

כט.

פי' דאיצטרך שמואל לאשמעין דלא תימא כי הכי דהתם בעינן שלשלת קשה כבדול דלהוי ספינה אהל קבוע דאי לא לא תקינו בו עירוב,

קמ"ל דהכא אקילו רבנן וכל שכן קשורות אפילו בחוט הסריבל מהני עירוב.

רש"י.